

Czető Krisztina

Az ír oktatási rendszer és társadalmi partnerség

Jelen tanulmány bemutatja a fejlesztő változások és támogató programok háttérében meghúzódó sajátosságokat az oktatási rendszer felépítésén, az oktatásirányítás jellemzőin, illetve a különböző szakmai tevékenységet ellátó szervezetek rövid bemutatásán keresztül.

ISKOLA ÉS TÁRSADALOM

Az ír közoktatási rendszer jelentős változásokon ment keresztül az elmúlt évtizedekben, és számos az oktatási egyenlőtlenség leküzdését szolgáló intézkedés született. Írország 1998-ban, majd átdolgozva 2002-ben elfogadott egy, a szegénység leküzdését célzó nemzeti stratégiát, *National Anti-Poverty Strategy (NAPS)* címmel, mely öt területet állított a középpontba: a munkanélküliséget, az oktatási egyenlőtlenségeket, a bérkülönbségeket, a vidéki szegénységet, valamint a hátrányos helyzetű települések felzárkóztatását. Létrejött a *Delivering Equality of Opportunity in Schools (DEIS)* program, mely az iskolák támogatása érdekében ún. iskolatámogatási, *School Support Programmes (SSP)* programokat dolgozott ki. Az SSP a hátrányos helyzetben lévő iskolák számára készült, s három területre fókuszált: az óvodai ellátás biztosítására, az alapkompenciák (írás, olvasás, számolás) fejlesztésére, az iskolából való korai kimaradás visszaszorítására, illetve hangsúlyosan jelent meg a szülők partnerként való kezelése. 2000-ben pedig megalakult a Nemzeti Oktatási Jóléti Bizottság: *National Educational Welfare Board (NEWB)* a tanulói hiányzások és leszakadások kezelése érdekében, valamint az iskolai kimaradások csökkentését újabb program, a befejezett iskola program: *School Completion Programme (SCP)* segítette. A programban az általános és középiskolák csoportokat hoztak létre. Az általános iskolák középiskolákkal kooperálva más szakmai szervezetek segítségével fejlesztő együttműködést alakítottak ki.¹

1 Daróczi G., Németh Sz. és Szira J. (2007): Egy európai bizottsági munkacsoport tapasztalatai. Oktatás és képzés 2010. In: <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00117/2007-10-vt-Tobbek-Egy.html>
<http://www.education.ie/home/home.jsp?pcategory=17216&ecategory=33128&language=EN>

AZ ÍR OKTATÁSI RENDSZER

2006-ban Írország lakosságának 35%-a volt 25 év alatti, a tanköteles korú (6–16 év) fiatalok száma megközelítőleg 631 715 fő volt.² 2008-ban körülbelül a tanulók 98%-a állami támogatású intézmények, mintegy 2%-a pedig magániskolák (nem államilag finanszírozott intézmények) tanulója volt. Jelenleg 840 226 tanuló tanul valamilyen alap- vagy középfokú oktatási intézményben.³

Az alap- és középfokú oktatási intézmények működését az ír állam finanszírozza (ugyanakkor az iskolák nagy része magán- [egyházi] tulajdonban van, a tanári fizetések és az iskola működési költségeinek finanszírozása állami költségvetésből történik). A magániskolák az éves beiratkozási és tanulmányi díjakból finanszírozzák működésüket. Az állami finanszírozás miatt az iskolák működésének kerete államilag meghatározott az Oktatási és Tudományos Minisztérium (*Department of Education and Science*) által. Ez magában foglal egy központi tantervet, egy időkeretet, melyben az iskoláknak működniük kell és a vezetési struktúrát. Az iskolák maguk dönthetnek az általuk alkalmazott beiskolázási eljárásokról, felvételikről, és maguk dönthetnek az oktatás-nevelés során alkalmazott tankönyvekről, értékelési és tanítási módszerekről, eljárásokról is. Az oktatási rendszeren belül a minőségbiztosításért az *Inspectorate* („Felügyelőség”) felel, mely a törvényi keretek betartását, az iskola partnereinek munkáját, valamint az iskolában folyó munkát kíséri figyelemmel, és a minisztérium szervezetéhez tartozik.⁴ A következőkben részletesen megvizsgáljuk az ír oktatási rendszer felépítését.

A tanköteles kor előtti oktatás és nevelés

Írországban a gyerekek 6 éves korukban válnak tankötelessé, de az ír gyerekek többsége a negyedik életévük betöltését követő szeptemberben belép az iskolarendszerbe.⁵ A négyéves korosztály közel 45%- a, míg az ötévesek 100%-a jár az alapfokú oktatás előtti, ún. *infant class*-okba. Egy 2005-ben felállított szervezet, az *Office of the Minister for Children and Youth Affairs* pedig további, tanköteles kor előtti gyerekeket fogadó intézményeket támogat, különös tekintettel a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekekre (pl.: *Early Start*⁶). A még nem tanköteles korú gyerekekkel foglalkozó intézményeket (*pre-school services*) egy egészségügyi szervezet, a *Health Service Executive (HSE)* tartja nyilván és felügyeli, a minőségbiztosítás felügyeletét pedig a *Síolta*, a *National Quality Framework for Early Childhood Education* végzi.

2 National summary sheets on education system in Europe and ongoing reforms (2009).

3 www.education.ie/servlet/blobServlet/stat_key_stats.2008..2009.pdf

4 www.education.ie/home/home.jsp?pcategory=32818&ecategory=32818&language=EN

5 www.education.ie/home/home.jsp?maincat=&pcategory=17216&ecategory=20674§ionpage=12251&language=EN&link=link001&page=1&doc=18626

6 Az *Early Start* egy egyéves program, melynek célja a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek tanköteles kor előtti segítése, az iskolai kudarcok megelőzése céljából (www.citizensinformation.ie/categories/education/pre-school-education-and-childcare/early-start).

Kötelező oktatás

A tankötelezettség 6–16 éves korig tart.

Az alap- és középfokú oktatás

Az alapfokú 6–12 éves korig, majd a középfokú oktatás 12–16 éves korig tart úgynevezett *community*, *comprehensive*, *vocational* és *voluntary* intézményekben.⁷ A *community* típusú intézmények olyan, az állam által közvetlenül alapított és finanszírozott iskolák, ahol akadémiai és szakképzés egyaránt folyik. Az ír középfokú oktatási rendszer nagy részét a *voluntary* típusú iskolák alkotják, ezek általában valamilyen egyházmegye vagy közösség tulajdonában és irányítása alatt lévő állami finanszírozásból működő intézmények. A *vocational* típusú iskolák a szakmai és technikai képzésre helyezik a hangsúlyt, ezek szakképző intézmények.

A központi tanterv az alapfokú oktatás számára állami szinten meghatározott és 7 területet tartalmaz: nyelv (ír és angol), matematika, szociális, környezeti és természettudományos oktatás, művészetek, testnevelés, közösségi, egyéni és egészséges életmódra nevelés és vallásos oktatás. Az alapfokú oktatást nem zárul vizsgával. A szövegértési és matematikai képességek vizsgálata 5 évente történik, illetve 2006 óta az alapfokú oktatási intézmények standardizált tesztekkel az előrehaladás során két alkalommal mérik a szövegértési és matematikai képességeket, amiről a szülők értesítést kapnak.

A középfokú oktatás két szakaszból áll: alsó középfok 12–15 éves korig (*junior cycle*) és felső középfok 15–19 éves korig (*senior cycle*). A tanulók az alsó középfok harmadik évének végén országos vizsgát tesznek (*Junior Certificate*). A felső középfokú oktatás 2, illetve 3 éves attól függően, hogy a tanuló igénybe veszi-e az ún. átmeneti évet (*transition year*). A szociális készségek és személyiségfejlesztés mellett hangsúlyos az általános akadémiai és technikai készségek fejlesztése, illetve számos iskola gyakorlati lehetőségeket és tapasztalatokat is kínál a munka világára való felkészítés érdekében.

16 éves kor felett lehetőség van a *Post Leaving Certificate (PLC)* oktatási programban való részvételre, amely általános képesség- és készségfejlesztést, illetve szakmai-munkahelyi tapasztalatokat hivatott biztosítani a tanulók számára.

A *Leaving Certificate* elnevezésű képzés során a tanulók minimum 5 szabadon választott tantárgyat tanulnak (melyek közül az egyik kötelezően az ír nyelv és irodalom). A képzés a felsőoktatásba való továbbtanuláshoz is szükséges. Az LCVP képzési profiljában több műszaki-technikai tárgyat kínál, és az oktatás moduláris rendszerben folyik, míg az LCA során az interdiszciplináris jellegű oktatás a hangsúlyos.⁸

⁷ A beiskolázás lehetőségeiről a 2002-ben kiadott Education Welfare Act rendelkezik, mely előírja, hogy 4 éves korban kezdheti legkorábban a tanuló az iskolát. Egy iskolaév 183 napot foglal magába az elemi oktatásban, és 179 napot a középfokú oktatásban.

⁸ Tomasz G. (2008): Írország – ország tanulmány. In: Fehérvári A. (szerk.) (2008): Szakképzés és lemorzsolódás, OFI, Budapest.

Szakképzés

Az ír szakképzés kialakulását illetően meghatározó intézkedés volt az 1930-ban kiadott szakképzési törvény (*Vocational Education Act 1930*), mely a Szakképzés Bizottság:⁹ *Vocational Education Committee (VEC)* felállítását eredményezte; 1988-ban pedig létrejött a FAS, a Nemzeti Képzési és Foglalkoztatási Hatóság.¹⁰

A szakképzés keretén belül nincs eltérő képzés a középfokú oktatás előtt, választási lehetőség csak a középfokú oktatásba lépéskor adott a tanulók számára. Az intézmények által kínált főbb képzések a következők:

- tanoncság (*apprenticeship*)
- szakmai gyakorlat (*traineeship*)
- teljes idejű szakmai képzés (*full-time specific skills training*)
- integrált oktatás és képzés (*integrated education and training courses*)
- szakképzés korai iskolaelhagyók számára (*vocational training courses for early school leavers*).

A tanoncság (*apprenticeship*) alapvetően kétféle képzés formát foglal magába, és 16 éves kortól indul. A képzés során a tanulók mesteremberekké válnak (*craft person*). Lehetőség nyílik *on-the-job* és *off-the-job* képzésben való részvételle, utóbbi a FAS központjaiban zajlik 7 fázisban. Az első, a harmadik, az ötödik és a hetedik szakasz az ún. *on-the-job* képzés, mely az alapvető munkavédelmi előírások, a munkavégzéshez szükséges ismeretek és a szakmához kötődő tevékenységek elsajátítását jelenti. A képzés második, negyedik és hatodik szakasza (kb. 40 hét) a FAS képzési központjaiban és más intézményekben folyik, és a szakmához kötődő ismeretek és készségek elsajátítását segíti.

A szakmai gyakorlatok (*traineeship*) a munkáltatókkal együttműködő képzést jelentik. A képzési struktúrát a munkáltatókkal való konzultáció alakítja, és a munkahelyen zajló képzést a FAS központjaiban történő *off-the-job* képzésekkel kombinálják. A tanulók mellé mentort vagy *skills coach*-ot neveznek ki, a képzés 6–24 hónapig tart.

A teljes idejű szakmai képzés (*full time specific skills training*) munkanélküliek vagy munkakeresők számára fenntartott 4–6 hónapos képzések, melyet a FAS finanszíroz.

A szakképzés korai iskolaelhagyók számára (*vocational training courses for early school leavers*) a *YOUTHREACH* program keretén belül folyik, mely a 15–20 éves, képzettség nélküli korosztály számára kínál egyéves képzéseket. Mind az általános készségek-képességek fejlesztése, mind a szakmai képzés biztosított.

9 Saját fordítás — C. K.

10 Fordította: Tomasz (2008).

Felsőoktatás

A felsőoktatási intézmények önálló, önszabályozó, de nagymértékben állami finanszírozásból működő intézmények, melyekben BA, MA és PhD fokozat szerezhető.¹¹

Felnőttoktatás

A felnőttoktatásért három minisztérium felelős Írorszában: az oktatási, a munkaügyi és a szociális minisztériumok (*Department of Education and Science*, *Department of Enterprise, Trade and Employment* és *Department of Social Community and Family Affairs*). A felnőttoktatás a szakképzéssel és a társadalmi partnerekkel való együttműködés keretében valósul meg.

OKTATÁSIRÁNYÍTÁS ÍRORSZÁGBAN

Az oktatási rendszer működéséhez kapcsolódó kérdések az ír Oktatási és Tudományos Minisztérium (*Department of Education and Science*) felelőssége és irányítása alá tartoznak, így az irányítás centralizált, ugyanakkor az intézmények rendelkeznek bizonyos fokú helyi autonómiával. A felsőoktatási intézmények törvényileg is autonóm szervezetek. A minisztérium felelős az iskolákban folyó oktató-nevelő munka általános rendelkezéseinek meghatározásáért, a tanterv kidolgozásáért, a vizsgáztatási rendszer kialakításáért, az intézmények számára kialakított forrásgazdálkodási, irányítási és humánerőforrással kapcsolatos rendelkezések meghatározásáért, valamint a fizetések kialakításáért.

A felsőoktatási intézmények működését egy bizottság, a *Higher Education Authority* segíti, amely törvényileg előírt felelősséggel rendelkezik a felsőoktatási intézményeken belüli fejlesztésekért és az állami beruházások felsőoktatásba történő investálásáért, illetve javaslatokkal élhet ilyen beruházások tekintetében, és szükség és igény esetén újabb felsőoktatási intézmény alapítását is kezdeményezheti.

Alapfokú oktatás

Az iskolák jelentős része valamely egyházközség tulajdonában lévő állami támogatással működő iskola, de az elmúlt években több felekezetet ötvöző iskolák is alakultak szülői kezdeményezésre.

- Az iskolákban a mindennapi oktató-nevelő munka törvényes keretek közötti megvalósulásáért felelős iskolai testület a *Board of Management*, mely a minisztérium által meghatározott törvények helyi szintű betartását biztosítja. A testület felállításáért az

¹¹ National summary sheets on education system in Europe and ongoing reforms (2009).

iskola minisztérium által is elismert védnöke (az ún. *patron*) felelős. A védnök megbízotkatat (*trustees*) jelöl ki, akik a *Board of Management* törvényes működését felügyelik.¹²

Az alapfokú oktatási intézményekben a védnök szabadon dönthet a testület felállításáról, elutasító döntés esetén azonban indoklással tartozik a tantestület, a szülők és a miniszter felé, de nem kötelezhető a testület felállítására. A testület főbb feladatai közé tartoznak:

- az oktatási törvények és rendeletek betartásának biztosítása,
- az iskola által vallott kulturális, oktatási, nevelési, morális, vallási és társadalmi értékek fenntartása,
- folyamatos kommunikáció az iskola védnökével,
- egyenlő esélyek biztosítása az iskolai munka területén és az értékek, kultúrák sokszínűségének tisztelete,
- valamint az iskola számára biztosított források tanulók érdekében történő felhasználása.

Kulcsfontosságú tényező a testület munkájában az elszámoltathatóság, a társadalmi pluralitás tisztelete és az esélyegyenlőség, valamint a szülői elkötelezettség kialakítása egy hatékonyan működő közösség kialakítása érdekében. Tevékenységében kiemelt jelentőségű az iskolai munka tervezése (*school plan*¹³), a kapcsolattartás az iskola partnereivel, a tanárok, az igazgató és más munkatársak kinevezése.

Középfokú oktatás

A középfokú oktatási intézmények többsége katolikus rendek, egyházközösségek vagy egyházkerületek tulajdonába tartozik. Az iskolák vezetését a tulajdonos vagy képviselője által választott testületek (*boards*) látják el. Hasonlóan az alapfokú oktatási intézmények irányításához, a testület tagjai között az igazgató, szülők és tanárok szerepelnek. A középfokú oktatási intézmények irányítását két szervezet látja el: az AMCSS (*The Association of Management of Catholic Secondary Schools*), illetve országos szinten a CMCSS (*Council of Management of Catholic Secondary Schools*). A *community* és *comprehensive* típusú középiskolák állami tulajdonban vannak, de igazgatásuk helyi szinten történik. A *comprehensive* típusú iskolák esetén az őket irányító testület tagjai között legalább egy a minisztérium által kijelölt tag van, illetve a szakképzésért felelős testület, a *Vocational Education Committee (VEC)* és az egyházközösség képviselője szerepel a testületben. A *The Boards of Management of Community Schools* testülete a VEC három képviselőjét, az egyházközösség három tagját, két választott szülőt, két választott tanárt és az igazgatót foglalja magába. A szakiskolákat a VEC vagy annak egy albizottsága irányítja.

¹² www.education.ie/home/home.jsp?maincat=&pcategory=17216&ecategory=20674§ionpage=12251&language=EN&link=link001&page=1&doc=18626

¹³ A 'school plan' az iskolai fejlesztésről szóló, szülők által kitölthető adatlap az alapfokú oktatásban.

Minőségbiztosítás

Az *Inspectorate (Felügyelőség)* az Oktatási és Tudományos Minisztérium része, mely három ágra tagozódik:

- alapfokú és sajátos nevelési igényű tanulók oktatásáért felelős ág,
- a középfokú oktatásért felelős ág,
- pszichológiai szolgálat.

Az *Inspectorate* a *Chief Inspector* által vezetett szervezet, akinek két megbízottja (*Deputy Chief Inspector*) és 10 helyettese (*Assistant Chief Inspector*) van. A szervezet alapvetően két szinten működik:

Regionális szinten (*regional services*): öt régióban, az iskolában folyó munka minőségének monitorozását végzik. Minden részlegben egy-egy team működik, akik az alap- és középfokú intézmények figyeléséért felelősek. Az értékelés mellett tanácsadás is működik.

Stratégiai szinten (*policy support*): öt területen folyik tervező és koordináló tevékenység:

- tanárképzés,
- képzések,
- tantervek,
- értékelés a korai, alap- és középfokú oktatási intézményekben,
- illetve a *traveller*-ek¹⁴ oktatása.

Az Oktatási és Tudományos Minisztérium mellett két tanácsadó szervezet működik a tantervért felelős *National Council for Curriculum and Assessment (NCCA)* és a *National Qualification Authority of Ireland*.

Az ír nonprofit szektor és oktatás

Az iskolák jelentős része mind az alap, mind a középfokú oktatás szintjén többségében egyházi tulajdonban van, ám finanszírozásuk jórészt állami támogatásból történik. A képzet tovább árnyalja, hogy Írországból nincs egységes meghatározás, ernyőként működő központi szervezet vagy minden szervezetre kiterjedő törvénykezés a nonprofit szektor (*community és voluntary sector*¹⁵) főbb jellemzőit illetően.

A szektor történelmi gyökereit illetően 1829 után (*Catholic Emancipation Act*) a katolikus közösségek megerősödését követően az egészségügy és az oktatás, illetve a szociális szolgáltatások területei váltak a szektor legdominánsabb elemeivé.

¹⁴ Olyan (kisebbségben lévő) csoportok, akik önmaguk és mások által is elismert közös kultúrával, történelemmel, tradíciókkal rendelkeznek Írországból (saját fordítás – C. K.) (Tomasz, 2008).

¹⁵ Donoghue és mtsai (1999) az *Uncovering the Nonprofit Sector in Ireland* című tanulmányában kifejti, hogy a nonprofit elnevezés helyett a szektor egységes értelmezésének hiánya miatt elsősorban a 'voluntary', ill. 'community' szektor elnevezés terjedt el.

Az egyházi alapítású és irányítású oktatási intézmények gyökerei a 17. század utolsó évtizedére nyúlnak vissza, működésük a szubszidiaritás elvét követte, mely minimálisra csökkentette az állami beavatkozások mértékét. A katolikus egyház befolyása egészen a 20. század első feléig meghatározó volt, és csak a század utolsó évtizedeiben kezdett csökkenni. Az 1960-as évek oktatási rendelkezései alakították át Írország oktatási rendszerét, mely nagyobb állami beavatkozást (finanszírozást¹⁶) és ezáltal szorosabb együttműködést tett lehetővé a nonprofit szektor és az állam között. A finanszírozás és az állami beavatkozások az oktatás területén (pl. központi tanterv) erősebb kapcsolatot alakítottak ki a nonprofit szektorral. 1997-ben az ír kormány kiadta a *Green Paper on the Voluntary Sector* című dokumentumát, mely az állam és a szektor kapcsolatát, jelentőségét és erősítésének lépéseit volt hivatott meghatározni, ugyanakkor nem rendelkezett a szektor jelentős szereplőiről, így az oktatás területén pl.: a magániskolákról (*voluntary-run school*).

PARTNEREK AZ OKTATÁSBAN

A minisztérium az egyetlen Írországban, amely több mint 120 érdekcsoportot tart számon az oktatás területén (pl. szülői érdekcsoportok, diákcsoportok, intézményvezetők, tulajdonosok, testületek).

Oktatási, szakmai érdekvédelmi tevékenységet ellátó szervezetek, szerepük és az oktatási partnerek

Az ír közoktatási rendszerben számos, az iskolák partnereinek érdekeit képviselő vagy őket segítő program, szervezet működik. A következőkben jelentősebb programokat vagy szervezeteket tekintünk át röviden feladataik és funkcióik alapján. A szülők jogairól és kötelességeiről gyermekeik oktatását illetően az ír alkotmány rendelkezik, melynek értelmében a szülők elsődleges felelőssége gyermekeik nevelése, és a szülő joga, hogy gyermekeik megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljenek. Minden gyermek számára biztosított egy minimális oktatás (*a certain minimum education*), azonban ennek keretei törvényileg jelenleg nem definiáltak. A 2000. évi oktatási törvény (*Education Welfare Act 2000*) értelmében a szülők kötelessége megbizonyosodni arról, hogy gyermekeik legalább a minimálisan szükséges oktatásban részesülnek 6–16 éves korig. A szülők szabadon választhatnak iskolát gyermekeik számára, azonban egyetlen intézmény sem kötelezhető a tanuló felvételére. A szülők dönthetnek gyermekeik otthoni vagy olyan magániskolákban történő oktatása mellett is, melyek nem a központi tanterv szerint haladnak.

A szülői jogok érvényesítését számos szervezet segíti és támogatja.

16 A CNP beszámolója alapján 1999-ben a középfokú oktatási intézmények 2/3-a magániskola volt (*voluntary run school*), költségvetésük nagy részét ugyanakkor még mindig az államtól kapták (Donoghue és mtsai, 1999).

National Educational Welfare Board (NEWB)

A 2000. évi oktatási törvény eredményeként a *National Educational Welfare Board*¹⁷ (NEWB) egy 2002-ben felállított kormányzati szervezet, mely a gyermekek iskoláztatásának ellenőrzéséért felelős. A szervezet alapelve, hogy „minden nap számít”.¹⁸ Célja a szülőkkel, tanárokkal és iskolákkal való kapcsolattartás a korai lemorzsolódás megelőzése érdekében. A szervezet képviselői – az *Educational Welfare Officers (EWO)* – támogatást biztosítanak a szülők és a tanulók számára a sikeres iskolai előrelépés érdekében, valamint figyelemmel kísérik az iskolából kimaradó, otthoni oktatásban-nevelésben részesülő tanulók tanulmányait. A testületet a minisztérium nevezi ki, tagjai tanárok, iskolavezetők, szülők vagy más fiatalokat segítő szervezetek tagjai lehetnek. A lemorzsolódás megelőzése érdekében a szervezet munkájában a támogató intervenció hangsúlyos a megtorlás helyett.

National Centre for Guidance in Education (NCGE)

Az NCGE¹⁹ egy, az ír oktatási minisztériumhoz (*Department of Education and Science*) tartozó szervezet, melynek célja a pályaorientációs tanácsadás, illetve támogatás (*guidance*) gyakorlatának segítése az oktatás valamennyi területén. Az ír oktatási minisztériummal együttműködve feladatai közé tartozik az élethosszig tartó tanulást elősegítő programok és stratégiák támogatása, a tanácsadást, támogatást segítő források fejlesztése és értékelése, innovatív projektek támogatása, a pályaorientáció és tanácsadás jó gyakorlatainak rögzítése, információnyújtás, a pályaorientációs szakemberek képzése és továbbképzése, kutatások lebonyolítása a pályaorientáció és a pályaorientációs szükségletek területén, a hasonló területen folyó nemzeti és európai uniós projektek irányítása, oktatási/képzési partnerekkel való kapcsolattartás.

A középfokú oktatásban pályaorientációs tanácsadók és segítő szakemberek foglalkoznak a dákokkal, valamint a felnőttképzésben, ifjúsági központokban és hasonló programokon. A szervezet segítséget nyújt más tagállamokban tanulni kívánó egyének számára is.²⁰ Az NCGE vezetését és irányítását az ír oktatási minisztérium által kinevezett testület végzi.

17 Nemzeti Oktatási Jólét Bizottság (a szervezet nevének fordítása: Daróczi, G., Németh Sz. és Szira J., 2007).

18 Az „Every day counts” a szervezet 2005–2007-es periódusra kidolgozott stratégiájának vezérelve.

19 <http://ncge.ie>

20 Ez a jellegű támogatás a NCGE részvétele segítségével valósul meg, a *European network of Euroguidance centres* tagjaként, a *Lifelong Learning Program* finanszírozásával.

Parents' associations (szülői munkaközösségek)

Az oktatáspolitikai kiemelt célja, hogy a szülőkkel mint az iskola partnereivel együttműködő kapcsolatot alakítsanak ki. Helyi szinten a szülők joga, hogy szülői munkaközösségeket hozzanak létre, melyek kiemelt célja és feladata az iskolával (a vezetéssel és a tantestülettel) való kapcsolattartás.

National Parents Councils

Országos szinten a szülőket képviselő két jelentős szervezet: a *National Parents Council – post primary (NPCpp)* és a *National Parents Council – primary (NPCp)*. Írországbán az 1998. évi oktatási törvény tette lehetővé a szülők számára, hogy mint az iskola főbb partnerei törvényes keretek között is testületet alkothassanak. A tanköteles kor előtti és az alapfokú oktatásban részesülő gyermekek szüleit összefogó, törvényesen is elismert szervezet a *National Parents Council – primary (NPCp)*.²¹ A szülői szervezetek az iskola vezetésével együttműködve dolgoznak. A közösség

- javaslatot tehet az iskolavezetés számára valamilyen intézkedésre vonatkozóan, vagy rendkívüli történés esetén (pl. bántalmazás),
- extrakurrikuláris tevékenységeket javasolhat, és
- az iskolába járó gyermekek szüleit képviseli, számukra nyújt támogatást.

A felső középfokú oktatásban érintett szülőket összefogó közösség, az *NPCpp* öt további szervezetet foglal magába, melyek az oktatási intézmények különböző típusait képviselik.²²

A szervezet kiemelt célja, hogy támogassa az ír Oktatási és Tudományos Minisztérium törekvéseit az oktatásra fordított források növelése érdekében, és prioritásokat fogalmazzon meg. A fórum céljai között szerepel, hogy javítsa a pedagógus-diák arányon és az osztálylétszámok csökkentésével teremtse meg a sikeres tanulás feltételeit, támogassa az IKT alkalmazását az oktatásban, és segítse a sajátos nevelési igényű tanulók oktatását. A szervezet rendszeres találkozót tart az oktatáspolitikai és a közvélemény befolyásolása, ezáltal az oktatás fejlesztése érdekében.

A két átfogó szülői szervezetnek további két alcsoportja működik:

- az *Integrated Education Group*: azoknak a szülőknek a képviselete, akiknek sajátos nevelési igényű gyermeke többségi iskolában tanul;
- a *Special Education Group* pedig szülők, tanárok és más szakemberek fóruma, akik a sajátos nevelési igényű gyermekek oktatásában és nevelésében érintettek.

²¹ www.npc.ie

²² www.npcpp.ie

Boards of Management

Alapvetően az iskola főbb partnereinek képviselőjéből álló testület, mely az iskola irányítási feladatait látja el, feladata többek között a partnerekkel való kapcsolattartás.

Educate Together

A szervezet az ún. *Educate Together* iskolákat átfogó és képviselő országos szervezet. Gyökerei az 1970-es évekre nyúlnak, a kezdeményezés célja az volt, hogy olyan iskolákat hozzon létre, ahol több felekezet²³ együttes nevelése és oktatása folyik. Jelenleg 56 ilyen iskola működik Írországbán, az *Educate Together* pedig jótékonyági szervezatként folytatja munkáját, önkéntes alapon. A kezdeményezésben részt vevő iskolák az oktatási törvényeknek megfelelően a minisztérium felügyelete és finanszírozása mellett működnek. A tanulói létszámtól függően részesülnek támogatásban, a tanárok fizetése pedig az állami keretből történik.

Az *Educate Together* keretei között működő iskolák abban különböznek a többségi iskoláktól, hogy védnökük (*patron*) általában valamilyen vállalat, amely lehetővé teszi (esetlegesen egy egyházmegye vezetőjével szemben) a különböző kultúrából, háttérrel érkező tanulók együttes nevelését és oktatását felekezeti hovatartozásra való tekintet nélkül.²⁴

Home School Community Liaison Scheme

A kezdeményezés 1990-ben indult el alapfokú oktatási intézményekben, majd 1999-ben kiterjesztették a hátrányos helyzetű tanulókat oktató-nevelő intézményekre is. Leginkább a szociálisan hátrányos helyzetű tanulókra fókuszál, akik leginkább ki vannak téve a korai lemorzsolódás veszélyének. Minden iskola kijelöl egy kapcsolattartót (*liaison officer*), aki a gyermek otthona és az iskola közötti kapcsolattartóként dolgozik, feladata a rendszeres kommunikáció a szülőkkel, együttműködő kapcsolat kialakítása a szülők és az iskola között, a gyermek tanulásának segítése és az élethosszig tartó tanulóhoz szükséges motiváció megalapozása.

National Council for Special Education (NCSE)

National Council for Special Education (NCSE) egy olyan bejegyzett szervezet, mely a sajátos nevelési igényű tanulók számára biztosítja a számukra legmegfelelőbb oktatáshoz való hozzáférést. Kiemelt feladatai közé tartozik a szülők tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermekeket segítő szolgáltatásokról, továbbá ezek koordinálása, folyamatos értékelése

²³ A szervezet honlapján angol nyelven a „multi-denominational” kifejezést használja az iskolák esetén.

²⁴ www.educatetogether.ie

és monitorozása. Ellenőrzi a fogyatékkal élő felnőttek számára nyújtott támogatásokat és segítő szolgáltatásokat, kapcsolatot tart önkéntes szervezetekkel, és mindenkit segít a számára a legmegfelelőbb intézmény megtalálásban.

National Educational Psychology Service (NEPS)

A nemzeti oktatási pszichológiai szolgálat az iskolák számára nyújt segítséget. A pszichológusok feladata, hogy a legmegfelelőbb oktatás-nevelés megvalósítása érdekében konzultációs lehetőségeket biztosítsanak a szülőkkel, tanulókkal, tanárokkal való együttműködés során. A szolgáltatás az Oktatási és Tudományos Minisztériumhoz tartozik.²⁵

Teachers' Union of Ireland (TUI)

Teachers' Union of Ireland (Írországi Tanárok Szakszervezete²⁶) a középfokú, illetve felsőoktatásban dolgozó tanárok szakszervezete.²⁷

Union of Students in Ireland (USI)

Az egyetlen országos szintű, diákokat képviselő szervezet. A szervezet egy mindenki számára nyitott, egyenlő esélyeket biztosító oktatásért dolgozik.²⁸

IRODALOM

DARÓCZI G., NÉMETH SZ. ÉS SZIRA J. (2007): *Egy európai bizottsági munkacsoport tapasztalatai*. Oktatás és képzés, 2010. epa.oszk.hu/00000/00035/00117/2007-10-vt-Tobbek-Egy.html

DONOGHUE ÉS MTSAI (1999): *Uncovering the Nonprofit Sector in Ireland*. www.cnm.tcd.ie/publications/uncovering%20pdf.pdf

NATIONAL SUMMARY SHEETS ON EDUCATION SYSTEM IN EUROPE AND ONGOING REFORMS (2009). EACEA. ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/047DN/047_UN_EN.PDF

STRUCTURES OF EDUCATION, VOCATIONAL TRAINING, AND ADULT EDUCATION, SYSTEMS IN EUROPE – IRELAND (2003): *Eurydice Unit*. International Section. Department of Education and Science. ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_IE_EN.pdf

THE COMMUNITY AND VOLUNTARY SECTOR IN IRELAND: *An Overview*. Briefing Note prepared by the Equal at Work project.

WWW.SIPTU.IE/COMMUNITY/EQUALATWORK/FILEDOWNLOAD,9480,EN.PDF

TOMASZ G. (2008): *Írország – országtanulmány*. In: Fehérvári A. (szerk.) (2008): *Szakképzés és lemorzsolódás*. OFI, Budapest.

²⁵ www.education.ie/home/home.jsp?pcategory=33437&ecategory=33446&language=EN

²⁶ Saját fordítás – C. K.

²⁷ www.tui.ie

²⁸ www.usi.ie

WWW.CITIZENSINFORMATION.IE/CATEGORIES/EDUCATION/PRE-SCHOOL-EDUCATION-AND-CHILDCARE/EARLY_START

WWW.CITIZENSINFORMATION.IE/CATEGORIES/EDUCATION/PRIMARY-AND-POST-PRIMARY-EDUCATION/GOING-TO-PRIMARY-SCHOOL/BOARDS-OF-MANAGEMENT

WWW.COMPASSPA.IE

WWW.CSPA.IE

WWW.EDUCATETOGETHER.IE

WWW.EDUCATION.IE/HOME/HOME.JSP?MAINCAT=&PCATEGORY=17216&ECATEGORY=20674&SECTIONPAGE=12251&LANGUAGE=EN&LINK=LINK001&PAGE=1&DOC=18626

WWW.EDUCATION.IE/HOME/HOME.JSP?MAINCAT=&PCATEGORY=17216&ECATEGORY=20658&SECTIONPAGE=12251&LANGUAGE=EN&LINK=LINK001&PAGE=1&DOC=18626

WWW.EDUCATION.IE/HOME/HOME.JSP?PCATEGORY=17216&ECATEGORY=33128&LANGUAGE=EN

WWW.EDUCATION.IE/HOME/HOME.JSP?PCATEGORY=32818&ECATEGORY=32818&LANGUAGE=EN

WWW.EDUCATION.IE/HOME/HOME.JSP?PCATEGORY=33437&ECATEGORY=33446&LANGUAGE=EN

WWW.EDUCATION.IE/SERVLET/BLOBSERVLET/STAT_KEY_STATS_2008_2009.PDF

WWW.FEDCBS.IE

WWW.NCGE.IE

WWW.NCSE.IE

WWW.NEWB.IE

WWW.NPAVSCC.IE

WWW.NPC.IE

WWW.NPCPP.IE

WWW.PACCS.IE

WWW.TUI.IE

WWW.USI.IE